

Problems and solutions in promoting small and medium-sized enterprises (SMEs) from government agencies

Eakkaluck Choophan^{1*} Banphot Wiroonratch² Anan Thamchalai³

Received: 04-07-2024, Revised: 25-09-2024, 05-02-2025, Accepted: 15-03-2025

Abstract

This academic article aims to investigate problems and solutions in promoting small and medium-sized enterprises from government agencies. The results of the study found 3 problems and solutions for supporting small and medium-sized enterprises: 1) government agencies have different missions that different people do. The business value chain system is not fully coordinated. The solution is a joint planning meeting. The upstream unit transmits information to the midstream unit and subsequently to downstream units to enhance coordination; 2) some small and medium-sized enterprises lack of access to funding sources because of incorrectly accounting systems and file tax payments. This causes financial institutions to refuse to grant loans. The solution is that government agencies should seriously campaign for small and medium-sized enterprises to register into the tax system and reach out to help guarantee loans for strong small and medium-sized enterprises lacking sufficient collateral; and 3) Small and medium-sized enterprises are still unable to adapt or use innovative technology to develop in time with the conditions of products from abroad. The solution is that government agencies taking proactive measures to offer services, guidance, and support for technological innovation aimed at fostering product development within small and medium-sized enterprises.

Keywords: Small and Medium Enterprises (SMEs); government agencies; Thai SMEs problems

¹ Faculty of Political Science, North Bangkok University

² North Bangkok University

³ North Bangkok University

*Corresponding Author, E-mail: eakkaluck.choo@northbkk.ac.th

ปัญหาและแนวทางแก้ไขในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) จากหน่วยงานภาครัฐ

เอกลักษณ์ ชูพันธ์^{1*} บรรพต วิรุณราช² อนันต์ ธรรมชาลัย³

วันรับบทความ: 04-07-2024, วันแก้ไขบทความ: 25-09-2024, 05-02-2025, วันตอบรับบทความ: 15-03-2025

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจากหน่วยงานภาครัฐ ผลการศึกษาพบปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาในการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม 3 ประการ ได้แก่ 1) หน่วยงานภาครัฐมีภารกิจแบบต่างคนต่างทำ ไม่ได้ประสานให้ครบระบบห่วงโซ่คุณค่าทางธุรกิจ แนวทางแก้ไข คือ การประชุมวางแผนร่วมกัน หน่วยต้นน้ำ ส่งให้หน่วยกลางน้ำ และส่งต่อหน่วยปลายน้ำ 2) การเข้าถึงแหล่งทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เนื่องจากการไม่ได้ทำระบบบัญชีและยื่นชำระภาษีอย่างถูกต้อง ทำให้สถาบันการเงินปฏิเสธการปล่อยสินเชื่อ แนวทางแก้ไข คือ หน่วยงานภาครัฐควรเข้ามาตรวจสอบอย่างจริงจังให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทำบัญชีเข้าสู่ระบบภาษี และยื่นมือเข้ามาช่วยค้ำประกันสินเชื่อให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีความแข็งแรงแต่ขาดหลักทรัพย์ค้ำประกัน และ 3) วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยังไม่สามารถปรับตัว หรือใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาได้ทันกับสภาพสินค้าจากต่างประเทศ แนวทางแก้ไข คือ หน่วยงานภาครัฐควรออกมาให้บริการ แนะนำ และสนับสนุนให้เกิดการพัฒนา นวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาสินค้าวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอย่างจริงจัง

คำสำคัญ: วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม; หน่วยงานภาครัฐ; ปัญหาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย

¹ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

² มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

³ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

*ผู้ประพันธ์บทความ, ติดต่ออีเมล eakkaluck.choo@northbkk.ac.th

บทนำ

ในปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจครั้งใหญ่ ได้ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศอย่างรุนแรง ซึ่งเหตุการณ์นี้ส่งผลกระทบต่อประชาชนให้ได้รับความเดือดร้อนกันเป็นอย่างมาก โดยผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ในขณะนั้นลดลงถึงร้อยละ 1.7 ในปี พ.ศ. 2540 และลดลงอย่างต่อเนื่องรุนแรงเป็นร้อยละ 10.2 ในปี พ.ศ. 2541 จากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นทำให้ผู้ประกอบการอาชีพในฐานะลูกจ้างตกงาน อัตราการว่างงานเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 1.5 ในปี พ.ศ. 2540 เป็นร้อยละ 4.4 ในปี พ.ศ. 2541 ในขณะที่ภาคธุรกิจอุตสาหกรรมต่างๆ หลายแห่งต้องปิดกิจการ โดยเฉพาะภาคสถาบันการเงินที่ถูกทางการสั่งปิดกิจการมากกว่า 50 แห่ง อันเนื่องมาจากธุรกิจอยู่ในภาวะล้มละลาย (Sareebut et al., 2018)

อีกทั้งจากผลกระทบของสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 ที่ได้เริ่มต้นขึ้นในเดือนธันวาคม พ.ศ.2562 ส่งผลให้ผู้ประกอบการและธุรกิจหลายแห่งได้รับผลกระทบอย่างมาก โดยในช่วง 11 เดือนแรกของปี พ.ศ. 2566 มีธุรกิจเลิกกิจการไปแล้วจำนวน 17,858 ราย คิดเป็นมูลค่า 107,728.80 ล้านบาท (Department of Business Development, 2023) ซึ่งธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 จะฟื้นตัวได้ช้า แม้ว่าพื้นฐานประเทศไทยจะมีความเข้มแข็งขึ้น โดยคาดว่า SMEs จำนวน 1 ใน 5 หรือร้อยละ 20 อาจไม่สามารถกลับมาดำเนินธุรกิจได้อีกครั้ง (Kasikorn Research Center, 2020)

หลังเกิดเหตุการณ์เหล่านี้ รัฐบาลไทยจึงมีการดำเนินนโยบายการส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium-Sized Enterprises-SMEs) ซึ่งเป็นวิสาหกิจส่วนใหญ่ในประเทศอย่างจริงจัง เพราะภาครัฐเชื่อว่าการจ้างงานของ SMEs จะเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความยั่งยืนในระบบเศรษฐกิจฐานรากได้ ทั้งนี้ ประเทศไทยได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมครั้งแรกในปี พ.ศ.2543 มาจนถึงปัจจุบัน โดยตั้งแต่ปีพ.ศ.2563 ที่ผ่านมามีการกำหนดนิยาม SMEs ใหม่ โดยใช้เกณฑ์จำนวนการจ้างงานและรายได้ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นตัวกำหนด ซึ่งแสดงไว้ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ประเภทของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium-Sized Enterprises: SMEs) (OSMEP, 2020)

ประเภท	วิสาหกิจขนาดย่อม		วิสาหกิจขนาดกลาง	
	จำนวนการจ้างงาน (คน)	รายได้/ ปี (ล้านบาท)	จำนวนการจ้างงาน (คน)	รายได้/ปี (ล้านบาท)
กิจการผลิตสินค้า	ไม่เกิน 50	ไม่เกิน 100	เกินกว่า 50-200	เกินกว่า 100-500
กิจการให้บริการ	ไม่เกิน 30	ไม่เกิน 50	เกินกว่า 30-100	เกินกว่า 50-300
กิจการค้าส่ง				
กิจการค้าปลีก				

เนื่องจากการประกอบกิจการของ SMEs ที่มีความสัมพันธ์กับงานภาครัฐโดยตรง จึงได้มีการจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) เป็นหน่วยงานหลักซึ่งถูกจัดตั้งขึ้นภายใต้ พ.ร.บ.ฉบับนี้ เพื่อทำหน้าที่ประสานงานระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาควิชาการในการจัดทำนโยบายและแผนปฏิบัติการให้เป็นเอกภาพ ซึ่งจะเห็นได้ว่าประเทศไทยมีการดำเนินนโยบายส่งเสริม SMEs มาแล้วกว่า 20 ปี มีโครงการส่งเสริม SMEs มาแล้วมากกว่า 1,000 โครงการ และใช้เงินงบประมาณไปเป็นจำนวนมาก โดยบที่จัดสรรผ่านกองทุนส่งเสริม SMEs ของ สสว. นั้นมีประมาณ 3-4.7 พันล้านบาทต่อปี (OSMEP, 2017) ซึ่งตัวเลขนี้ยังไม่รวมการสูญเสียรายได้จากการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี

ซึ่งในปี พ.ศ. 2565 พบว่าจำนวน SMEs ในระบบฐานข้อมูลของ สสว. มีจำนวน 3.178 ล้านราย คิดเป็นร้อยละ 99.57 ของจำนวนวิสาหกิจรวมทั้งหมด เกิดการจ้างงานกว่า 12.6 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 71.86 ของการจ้างงานรวมทั้งประเทศ (OSMEP, 2022) จะเห็นได้ว่าวิสาหกิจแทบทั้งหมดในประเทศไทยเป็น SMEs และก่อให้เกิดการจ้างงานจำนวนมาก จึงถือได้ว่า SMEs เป็นกลไกหลักในระบบเศรษฐกิจของประเทศที่ภาครัฐต้องมุ่งเน้นให้ความสำคัญและต้องช่วยส่งเสริมพัฒนา SMEs ให้เจริญเติบโตเข้มแข็งเป็นอย่างมาก โดยหากมองในมุมสถิติของทั่วโลกตามงานของ (Sareebut, et al., 2018) พบว่าในประเทศที่พัฒนาแล้วจะมีจำนวน SMEs คิดเป็นร้อยละ 90 ของธุรกิจทั้งหมด และ SMEs จะมีการจ้างงานประมาณร้อยละ 65-70 ของการจ้างงานทั้งหมด ด้วยเหตุนี้ประเทศที่พัฒนาแล้ว จึงพัฒนาเศรษฐกิจโดยให้ความสำคัญสูงสุดแก่ SMEs ดังตัวอย่างเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ให้นโยบายส่งเสริม SMEs คือ The U.S. Small Business Administration (SBA) ขึ้นตรงต่อประธานาธิบดีตั้งแต่ทศวรรษ 1950 เป็นต้นมา ส่วนประเทศญี่ปุ่นได้ประกาศให้ SMEs เป็นทรัพย์สินแห่งชาติ (National Treasure) ขณะที่เกาหลีใต้ได้ประกาศว่า SMEs โดยเฉพาะ Innobiz SMEs อยู่เบื้องหลังความสำเร็จของปาฏิหาริย์เศรษฐกิจกลุ่มแม่น้ำฮัน (Miracle of the Han River) โดยหน่วยงานลำดับแรกที่ประธานาธิบดีเกาหลีใต้ซึ่งเพิ่งรับตำแหน่งใหม่จะต้องเร่งไปเยือนคือ สมาพันธ์ SMEs แห่งเกาหลีใต้ ซึ่งมี SMEs เป็นสมาชิกอยู่เกือบ 2 ล้านราย อีกทั้งสหภาพยุโรปก็ได้ประกาศใช้ SME Act และนโยบาย “Think Small First” เพื่อให้ SMEs เป็นวาระที่มีลำดับความสำคัญสูงสุดในสหภาพยุโรปอีกด้วย

จากข้อความทั้งหมดข้างต้นจึงสรุปได้ว่าประเทศที่พัฒนาแล้ว จะมีความตระหนักดีว่าขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศมิได้ขึ้นอยู่กับบริษัทยักษ์ใหญ่อีกต่อไป แต่ขึ้นอยู่กับความสามารถของ SMEs ทั่วประเทศในการเร่งสร้างนวัตกรรมใหม่ เพื่อเป็นกลไกหลักในการผลักดันตัวเลขทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งเป็นหน้าที่ของภาครัฐที่ต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง แต่หากนำผลการศึกษานี้มาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับงานของ (The Office of Small and Medium Enterprises Promotion, 2023 อ้างถึงใน (Rojanapanich, 2024) ที่พบว่า มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ปี พ.ศ. 2565 มีมูลค่าเท่ากับ 17,367,310 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้า 1,200,713 ล้านบาท หรือขยายตัว 2.6% ต่อเนื่องจากการขยายตัว 1.2% ในปี 2564 ขณะที่ GDP ของ SMEs ในปี 2565 มีมูลค่า 6,105,604 ล้านบาท ซึ่งคิดเป็นสัดส่วน 35.2% ของ GDP รวม

จะเห็นว่าผลการสร้างผลผลิตภาพของ SME จากปีพ.ศ. 2562 ที่ร้อยละ 35.3 มาถึงปีพ.ศ. 2565 ที่ร้อยละ 35.2 จะพบว่า ตัวเลขยังไม่ขยับคืบหน้าไปไหน และยังห่างจากเป้าหมายของ สสว. ที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุน SMEs ให้สร้างผลผลิตภาพไปถึงร้อยละ 40 ของ GDP ประเทศ ในปีพ.ศ. 2570 อีกมากพอสมควร

จากเนื้อหาในบทนำทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่า SMEs ถือเป็นวิสาหกิจที่มีจำนวนมากที่สุดในประเทศ เป็นแหล่งจ้างงานมากที่สุด และยังเป็นแหล่งสร้างรายได้ที่สำคัญมากของประเทศ ซึ่งที่ผ่านมาจะเห็นว่าภาครัฐมีการส่งเสริมและสนับสนุนอย่างจริงจังมาโดยตลอด แต่ผลลัพธ์ที่ออกมา พบว่าผลการสนับสนุนส่งเสริมยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เช่นตัวเลข GDP ของ SMEs หลายๆปีที่ผ่านมายังไม่ขยับคืบหน้าไปไหนตามบทนำข้างต้น แสดงว่าอาจเกิดจากองค์ความรู้ที่มีอยู่จากการศึกษาวิจัยเดิมๆ อาจจะมีไม่เพียงพอ จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ศึกษา จึงต้องการศึกษาในเรื่องปัญหาและแนวทางในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ของภาครัฐ ในครั้งนี้ เพื่อสามารถนำผลของการศึกษามามีส่วนช่วยให้ข้อเสนอแนะแก่หน่วยงานภาครัฐ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการสนับสนุนส่งเสริม SMEs ได้นำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สามารถช่วยให้ SMEs แข่งขันในตลาดได้จริง เพื่อเพิ่มความสามารถให้ SMEs สร้างผลผลิตภาพได้มากขึ้น และเป็นกลไกหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยให้ดีขึ้นอย่างยั่งยืนได้ต่อไป

บททวนวรรณกรรม

1. ความสำเร็จของ SMEs ในการเป็นผู้ประกอบการ

ด้วยผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ไม่ว่าจะอยู่ตำแหน่งใดของระบบห่วงโซ่คุณค่า คือ ต้นทาง กลางทาง หรือปลายทาง จะต้องมุ่งสู่ความสำเร็จ ซึ่งความสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการ SMEs ควรจะมีคุณสมบัติ 5 ประการ ได้แก่ 1) มีแรงจูงใจในการมีความคิดริเริ่มความต้องการชนะ 2) มีความคิดสร้างสรรค์วิเคราะห์เป็น 3) ต้องการพบปะพูดคุยกับคนอื่น ๆ 4) สื่อสารกับผู้อื่นได้ ทั้งเจรจาและตัวหนังสือ 5) มีความรู้ด้านประกอบธุรกิจ (Pickel & Abrahamson, 1989) ส่วน (Allen, 2006) พบว่า ผู้ประกอบการจะต้องมีลักษณะ 5 ประการ ถึงจะเป็นผู้ประกอบการที่มีความสำเร็จ ได้แก่ 1) กล้ารับความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการประกอบธุรกิจ 2) ไม่หนีปัญหาพบปัญหาต้องแก้ 3) สามารถตัดสินใจด้วยตนเองได้ 4) ต้องมีแนวคิดที่ความสำเร็จจะเกิดจากตัวผู้ประกอบการเอง 5) มีความอดทนที่จะพบในระหว่างดำเนินธุรกิจ

ผู้ที่จะเป็นผู้ประกอบการ SMEs ให้เกิดความสำเร็จจะพบกับสิ่งที่ท้าทาย และต้องมีความอดทนสูงมาก หรือเรียกว่าจะต้องเป็นผู้ที่มีความตั้งใจสูง อนาคตจึงจะเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จได้ (Heure & Linan, 2013)

นอกจากคุณสมบัติผู้ประกอบการ SMEs ที่ประสบผลสำเร็จตามที่กล่าวมาข้างต้น (Maireang, 2020) มีการวิจัยพบ SMEs จะประสบความสำเร็จได้ดี จะต้องมีการพัฒนานวัตกรรมอย่างจริงจัง ดังนี้ 1) ต้องมีนวัตกรรมของผลิตภัณฑ์และบริการ 2) ต้องมีนวัตกรรมกระบวนการ 3) ต้องมีนวัตกรรมพฤติกรรม 4) ต้องมีนวัตกรรมการตลาด 5) ต้องมีนวัตกรรมการจัดการ และ 6) ต้องมีนวัตกรรมเทคโนโลยี

2. ภาครัฐมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของ SMEs

Awae, (2017) วิจัยพบว่า ธุรกิจ SMEs กลุ่มอัญมณีที่ทำการส่งออกธุรกิจจะประสบความสำเร็จได้จะต้องอาศัยภาครัฐเข้ามาช่วยผู้ประกอบการ จัดการให้เกิดความสามารถในการแข่งขันในต่างประเทศ ในลักษณะเข้ามาช่วยเป็นแกนในการหาตลาดต่างประเทศ และตลาดจากนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยที่สอดคล้องกับ (Amnatwipavee, 2020) ที่นำเสนอว่า SMEs ไทย จะประสบความสำเร็จได้หากมีภาครัฐเข้ามาส่งเสริมให้ผู้ประกอบการ SMEs สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในอุตสาหกรรมดิจิทัล โดยภาครัฐควรส่งเสริม 3 ด้าน ได้แก่ การพัฒนานวัตกรรม การส่งเสริมด้านการตลาด และด้านส่งเสริมการลงทุน และยังไปในทิศทางเดียวกับการส่งเสริมผู้ประกอบการของประเทศจีน ที่รัฐบาลจีนสนับสนุนจึงเกิดความสำเร็จ ตามที่ (Pongnairat & Wiroonrath, 2019) ที่ทำการวิจัย และพบว่าในการที่ผู้ประกอบการจากประเทศจีนทำการประกอบการโดยมีตลาด หรือ การค้าขายในประเทศไทย รัฐบาลจีนจะเข้ามาสนับสนุนโดยประสานกับรัฐบาลไทย หากมีปัญหาที่ผู้ประกอบการจีนติดขัดในระบบของรัฐบาลไทย และรัฐบาลจีนยังสนับสนุนผู้ประกอบการจีนที่มาลงทุนในประเทศไทยโดยสนับสนุนในด้านเทคโนโลยี เทคนิค นวัตกรรม สังคม วัฒนธรรม การลงทุน กฎหมาย ตามลำดับ ที่ทำให้การค้าขายของผู้ประกอบการจีนประสบความสำเร็จจากการสนับสนุนจากรัฐบาลจีนส่งถึงประเทศไทย

สำหรับประเทศไทย มีหน่วยงานชื่อ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) จะเป็นผู้เขียนแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย ซึ่งฉบับแรกเริ่มขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2545 และมีการจัดทำแผนการส่งเสริม SMEs ฉบับใหม่ขึ้นทุกๆ 5 ปี ปัจจุบันเราอยู่ในแผนฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรเอกชน ใช้เป็นแนวทางจัดทำแผนงาน โครงการ และกิจกรรมในการส่งเสริม SMEs โดย สสว.จะทำหน้าที่เป็นผู้ประสานระบบ (System Integrator) เพื่อขับเคลื่อนการส่งเสริม SMEs ให้บรรลุเป้าหมาย (OSMEP, 2021)

Prasanpanid, & Boontanasub (2024) ได้ให้สัมภาษณ์ในฐานะตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม และผู้อำนวยการฝ่ายสนับสนุนองค์ความรู้ และระบบให้บริการสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม โดยให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา และแนวทางแก้ไขการพัฒนา SMEs ไว้ 2 เรื่อง 1) ปัญหาการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของ SMEs เป็นเรื่องสำคัญ โดยมีเหตุผลมาจาก SMEs ไทย ไม่ได้จัดทำบัญชี และระบบการเสียภาษีบางส่วนที่ยังไม่ถูกต้อง ซึ่งไม่สะท้อนความเป็นจริงของผลการประกอบการ จึงมีผลทำให้แหล่งเงินทุนไม่ปล่อยเงินกู้ให้แก่ผู้ประกอบการ SMEs ในกลุ่มนี้ จากปัญหานี้ในปี 2567 หาก SMEs ใดจะให้สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมช่วยเหลือ SMEs นั้นจะต้องเข้าอยู่ในระบบการจัดทำภาษีให้ถูกต้อง 2) ปัญหาที่พบหน่วยงานของรัฐบาลไทย หลายหน่วยงานที่ช่วยเหลือ SMEs มีภารกิจไม่เหมือนกันต่างคนต่างทำ แต่หากงานที่ต่างคนต่างทำมาเรียงต่อเป็นห่วงโซ่จะช่วย SMEs ได้จะดีมาก เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ส่งเสริมการเลี้ยงไก่ กระทรวงอุตสาหกรรมรับช่วงมาแปรรูปกับโรงงานเมื่อมีสินค้า กระทรวงพาณิชย์ช่วยด้านการตลาด-การขาย จะครบระบบห่วงโซ่คุณค่า และทุกกระทรวงที่เกี่ยวข้องก็ได้ผลงาน

3. ปัญหาด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของ SMEs

จากการศึกษาของ (Tunsri, et al., 2014) พบว่า ธุรกิจ SMEs ส่วนใหญ่มีปัญหาด้านสารสนเทศทางบัญชีและการเงิน กล่าวคือ ส่วนใหญ่ไม่ทำธุรกรรมผ่านบัญชีธนาคาร ให้ความสำคัญกับระบบเอกสารและระบบการรับ-จ่ายเงินต่ำ บางรายมีการละเลยกับประวัติการชำระหนี้ โดยมีประวัติการผิดนัดชำระหนี้ส่วนตัว เช่น บัตรเครดิต สินเชื่อบุคคล สินเชื่อที่อยู่อาศัย สินเชื่อรถยนต์ ปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อโอกาสที่จะได้รับสินเชื่อจากธนาคารทั้งสิ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Pattarabanjird, 2016) ได้อภิปรายผลการวิจัยว่า ปัญหาด้านการเงินของ SMEs ภาครัฐจำเป็นต้องเข้าช่วยเหลือโดยผ่านการกำหนดเป็น นโยบายหรือมาตรการเร่งด่วนในการช่วยเหลือด้วยการปล่อยสินเชื่อผ่านสถาบันการเงินเฉพาะกิจ (SFIs) ของรัฐ เช่น ธนาคารออมสิน ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs Bank) ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้า (EXIM Bank) เป็นต้น เนื่องจากผู้ประกอบการ SMEs บางส่วนไม่สามารถเข้าถึงสถาบันการเงินเอกชนได้ และในเชิงปฏิบัติมาตรการของภาครัฐ ที่จะช่วยเหลือผู้ประกอบการ SMEs สามารถทำได้หลายแนวทาง เช่น การปล่อยสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ การยืดเวลาในการผ่อนชำระหนี้ การลดหนี้ในบางกรณีให้กับ ผู้ประกอบการ SMEs ที่ทำธุรกิจที่ยังมีแนวโน้มที่ดีในอนาคต เป็นต้น

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นจะเห็นว่า หลายผลงานวิจัยสอดคล้องกันว่า ยังคงมีปัญหาด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของ SMEs ที่ยังเป็นกับดักที่เหนียวรั้งไม่ให้ SMEs เติบโตได้อย่างเข้มแข็ง เพราะหัวใจของธุรกิจ SMEs คือสภาพคล่องทางการเงินของกิจการ โดยเฉพาะในเรื่องเงินทุนหมุนเวียน ซึ่งถือเป็นเรื่องที่สำคัญมากที่ SMEs จะอยู่รอดและเติบโตอย่างยั่งยืนได้

4. ปัญหาด้านหน่วยงานที่มีหน้าที่ส่งเสริม SMEs ของภาครัฐทำงานแบบ “ต่างคนต่างทำ”

Lekmat & Intaragasam. (2019) ได้นำเสนอผลการวิจัยไว้ความว่า ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะมีนโยบายมากมายเพื่อช่วยเหลือ สนับสนุน และพัฒนา SMEs อาทิ การอบรม การให้เงินทุน การบ่มเพาะธุรกิจ แต่ก็ยังขาดการช่วยเหลือที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน และมักเป็นโครงการระยะสั้นที่ขาดความต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (Amnatwipavee, 2020) ที่พบว่า ที่ผ่านมาผลการดำเนินงานด้านนโยบายส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาพรวมของประเทศ ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพเพราะมีหลายส่วนราชการและหลายหน่วยงานดำเนินการในลักษณะต่างคนต่างทำ จึงไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการ SMEs ได้อย่างทั่วถึงและตรงตามความต้องการได้ และยังสอดคล้องกับ (Wongwijt, & Porananond, 2022) พบว่า นโยบายและมาตรการของภาครัฐส่งผลต่อการปฏิบัติงาน เนื่องจากเป็นตัวกำหนดรูปแบบการดำเนินงาน ส่งผลต่อการจัดทำงานงบประมาณ การบริหาร การควบคุมนโยบาย และการประเมินผล ซึ่งส่งผลต่อปัญหาในการบริหารโครงการ คือ ระยะเวลาที่จำกัดตามปีงบประมาณ งบประมาณที่ไม่สอดคล้องในกิจกรรม โครงสร้างพื้นฐานที่ยังไม่เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจ รวมไปถึงกฎระเบียบในการปฏิบัติงานของภาครัฐ ที่ขาดความยืดหยุ่นและการปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ ทำให้การนำนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติในรูปแบบของโครงการยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นจะเห็นว่า หลายผลงานวิจัยได้สอดคล้องกันว่า ในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของภาครัฐ ยังคงมีปัญหาที่หน่วยงานที่มีหน้าที่ส่งเสริม SMEs ของภาครัฐยังทำงานกันแบบ “ต่างคนต่างทำ” จึงไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการ SMEs ได้อย่างทั่วถึงและตรงตามความต้องการได้

บทวิจารณ์

ตั้งแต่ประเทศไทยได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมครั้งแรกในปี พ.ศ.2543 มาจนถึงปัจจุบันกว่า 20 ปี การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ผ่านมาควรจะราบรื่น เพราะภาครัฐนั้นมีความตั้งใจส่งเสริมอย่างจริงจัง แต่จากข้อมูลบทความข้างต้นทั้งหมดจะพบว่า SMEs ไทยกลับไม่ถึงไหน เมื่อเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยเมื่อได้วิเคราะห์จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่า มี 3 ปัญหาหลักที่เหนี่ยวรั้งการส่งเสริม SMEs ของภาครัฐ คือ

1. ปัญหาหน่วยงานที่มีหน้าที่ส่งเสริม SMEs ของภาครัฐทำงานแบบ “ต่างคนต่างทำ” ทั้งนี้แม้ว่าภาครัฐจะมีแนวทางการส่งเสริมและพัฒนา SMEs ในหลากหลายด้าน ทั้งด้านการส่งเสริมแหล่งเงินทุน การเสริมสร้างองค์ความรู้ การพัฒนานวัตกรรม การยกระดับคุณภาพและมาตรฐาน และการส่งเสริมการตลาด ซึ่งทั้งหมดครอบคลุมตั้งแต่การจดทะเบียนเริ่มต้นธุรกิจ ไปจนถึงการล้มละลายแต่เนื่องจากการส่งเสริม SMEs มีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานจำนวนมาก

ทั้งนี้จากการจัดทำงานประมาณในช่วงหลายปีที่ผ่านมา พบว่ามีหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเฉพาะหน่วยงานในส่วนกลางรวมกันแล้วมากกว่า 20 หน่วยงาน มากกว่า 10 กระทรวง ซึ่งพบว่า การดำเนินงานยังเป็นลักษณะ “ต่างคนต่างทำ” คนละเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (Amnatwipavee, 2020) ที่พบว่า ที่ผ่านมาผลการดำเนินงานด้านนโยบายส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาพรวมของประเทศ ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีเอกภาพ เพราะมีหลายส่วนราชการและหลายหน่วยงานดำเนินการในลักษณะต่างคนต่างทำ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป โดยร่วมมือแบ่งงานกันทำตามภารกิจเป็นไปตามระบบแวลูเชนของธุรกิจในรูปแบบเลี้ยงหรือเพาะปลูก ผลิต การขาย การตลาด

2. ปัญหาด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของ SMEs ซึ่งจากผลการศึกษาของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2564) (Thailand Development Research Institute: TDRI (2021)) พบว่า การกู้ยืมเงินจากธนาคารพาณิชย์ ที่ถือเป็นช่องทางระดมทุนที่สำคัญที่สุดสำหรับเอสเอ็มอีไทยในปี 2556 มียอดการกู้ยืมจากธนาคารพาณิชย์รวม 4 ล้านล้านบาท และมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ในอัตราเฉลี่ยที่สูงกว่าร้อยละ 10 ต่อปี อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันกลับพบว่า SMEs ของไทยส่วนใหญ่ยังมีปัญหาไม่สามารถใช้บริการทางการเงินของสถาบันการเงินในระบบได้ดีเท่าที่ควร สิ้นเชื้อเพื่อธุรกิจเอสเอ็มอีต่อยอดของธนาคารพาณิชย์ในช่วงปี 2557-2561 มีแนวโน้ม ลดลง และมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 34-35 ในปี 2560 ซึ่งยังน้อยเมื่อเทียบกับหลายๆ ประเทศ ปัญหา

ในการเข้าถึงสินเชื่อเพื่อธุรกิจ SMEs จากข้อมูลของธนาคารแห่งประเทศไทยในเรื่องการเข้าถึงสินเชื่อของ SMEs โดยในไตรมาสที่ 1 ของปี 2564 เงินเชื่อ SMEs จากธนาคารพาณิชย์มีมูลค่าสินเชื่อคงค้างอยู่ที่ 3,292,457 ล้านบาทคิดเป็นเพียงร้อยละ 19

ในขณะที่ถ้าเปรียบเทียบกับต่างประเทศ จะพบว่าข้อมูลสัดส่วนของสินเชื่อคงค้าง (Business Loan) ของ SMEs ในปี 2560 ของเกาหลีใต้และมาเลเซีย มีสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 และ 50 ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าประเทศไทยเป็นอย่างมาก แสดงให้เห็นถึงปัญหาการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของ SMEs ไทย เป็นเรื่องใหญ่ที่ต้องเร่งรีบแก้ไขโดยด่วน ซึ่งสาเหตุการเข้าถึงสินเชื่อของ SMEs สำคัญได้แก่การที่ SMEs ส่วนหนึ่งไม่อยู่ในระบบของภาษีที่ถูกต้อง และขาดหลักทรัพย์ค้ำประกัน และขาดหลักฐานทางการเงินที่น่าเชื่อถือ ซึ่งมาจากการที่ผู้ประกอบการ SMEs ไม่มีการจัดทำบัญชีที่ได้มาตรฐาน และไม่มีข้อมูลอื่นที่จะทำให้สถาบันการเงินเชื่อว่าจะมีความสามารถในการชำระเงินคืน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ (Tunsri, et al., 2014) พบว่า ธุรกิจ SMEs ส่วนใหญ่มีปัญหาด้านสารสนเทศทางบัญชีและการเงิน กล่าวคือ ส่วนใหญ่ไม่ทำธุรกรรมผ่านบัญชีธนาคาร ให้ความสำคัญกับระบบเอกสารและระบบการรับ-จ่ายเงินต่ำ

3. จากวรรณกรรม พบว่า SMEs ไทย จะประสบความสำเร็จทัดเทียมต่างประเทศ เช่น ประเทศจีน ที่มีสินค้านวัตกรรมจำนวนมาก หน่วยงานของรัฐควรที่จะทำหน้าที่สนับสนุนนวัตกรรมเทคโนโลยีต่างๆ แก่ผู้ประกอบการ SMEs แบบเชิงรุกถึงผู้ประกอบการ SMEs เช่น ประเทศจีน จะทำให้สินค้าน่าสนใจ และมีมูลค่าสูง สอดคล้องกับ (Maireang, 2020) ที่วิจัยไว้ว่า SMEs จะประสบความสำเร็จต้องมีนวัตกรรม 6 ด้าน

บทสรุป

ธุรกิจ SMEs ถือเป็นองค์กรที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมของผู้ศึกษาในครั้งนี้ สรุปได้ว่า SMEs จะประสบความสำเร็จได้ด้วยหลายปัจจัย แต่มีส่วนสำคัญมาก 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คือตัวผู้ประกอบการ SMEs ที่จะต้องสร้างองค์กรให้มีคุณสมบัติให้ตรงกับการเป็นผู้ประกอบการประสบความสำเร็จ คือ มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ มีความสามารถจัดการด้านการตลาด มีการพัฒนาผลิตภาพและประสิทธิภาพการผลิต รวมถึงมีการใช้เทคโนโลยีและมีการสร้างนวัตกรรมเป็นของตนเอง เพื่อสร้างความเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนได้ต่อไป

ส่วนที่ 2 คือหน่วยงานของภาครัฐ เป็นส่วนสำคัญที่มีอิทธิพลโดยตรงที่ควรที่จะเข้ามาสนับสนุนส่งเสริม โดยเริ่มตั้งแต่ในระดับการกำหนดนโยบาย การกำหนดทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาผู้ประกอบการ SMEs รวมถึงการบริหารจัดการ การกำกับดูแล โดยมีหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงอย่างชัดเจนและมีเอกภาพ

จากประเด็นดังกล่าว พบว่าในปัจจุบันมีปัญหาการส่งเสริม SMEs 3 ข้อ ที่หน่วยงานภาครัฐต้องเร่งแก้ไข โดยเร็ว ดังนี้

1. ปัญหาหน่วยงานของรัฐ ทำงานสนับสนุน SMEs แบบต่างคนต่างทำ ไม่ได้ประสานงานกันแบบห่วงโซ่คุณค่าของธุรกิจ ทำให้การส่งเสริม SMEs ยังไม่เกิดประสิทธิภาพสูงสุด
 2. ปัญหาของหน่วยงานรัฐขาดประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพในการส่งเสริมให้ SMEs ในเรื่องการจัดทำบัญชี และการเข้าสู่ระบบบัญชีแบบร้อยละร้อยละ ทำให้ SMEs จำนวนมากเข้าไม่ถึงแหล่งเงินทุน
 3. ปัญหาหน่วยงานของรัฐสนับสนุนในด้านนวัตกรรม ให้แก่ผู้ประกอบการ SMEs ไม่ครบร้อยละร้อยละ และไม่ใช้การทำงานแบบเชิงรุก ทำให้สินค้าของ SMEs ไม่น่าสนใจและมีมูลค่าต่ำ
- ซึ่งปัญหาทั้ง 3 ข้อ มีแนวทางการแก้ไขตามลำดับของปัญหา ดังนี้
1. หน่วยงานรัฐ ต้องประสานกันว่าหน่วยงานใดทำต้นน้ำ กลางน้ำ และหน่วยงานใดทำปลายน้ำ ส่งต่อกันให้ครบระบบห่วงโซ่คุณค่าของธุรกิจ
 2. ส่งเสริมแนะนำ SMEs ทุกรายในเรื่องการจัดทำบัญชี และยื่นเสียภาษีให้ครบร้อยละร้อยละ
 3. ส่งเสริมและสนับสนุน การจัดทำนวัตกรรมในด้านต่างๆ ให้แก่ผู้ประกอบการ SMEs ในเชิงรุก เข้าถึง SMEs ถึงพื้นที่ โดยหน่วยราชการต้องไม่ตั้งรับในการให้คำปรึกษาด้านนวัตกรรม ควรลงพื้นที่เพื่อให้การส่งเสริมและสนับสนุนอย่างเต็มที่

ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหา

1. ข้อเสนอแนะ แนวทางแก้ปัญหาหน่วยงานที่มีหน้าที่ส่งเสริม SMEs ของภาครัฐทำงานแบบ “ต่างคนต่างทำ”
ภาครัฐควรหาวิธีการทำงานแบบบูรณาการร่วมกันใหม่ โดยใช้องค์การที่เป็นแกนนำคือ สสว. ที่สังกัดกระทรวงพาณิชย์เป็นผู้ประสานงาน โดยต้องเริ่มต้นตั้งแต่การทำความเข้าใจร่วมกัน ต้องมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ และภารกิจของกระทรวงแต่ละกระทรวงให้มีความชัดเจน เพราะแต่ละหน่วยงานย่อมมีความถนัดและความเชี่ยวชาญที่แตกต่างออกไป โดยที่สำคัญควรดำเนินโครงการ Joint KPI กันอย่างจริงจัง ควรร่วมกันกำหนดเป้าหมายและตัววัดผลให้สอดคล้องกันของแต่ละหน่วยงาน โดยแผนนั้นต้องเป็นแผนที่มีความต่อเนื่อง ใช้ปฏิบัติกันได้จริงในระยะยาว เพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ในการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้เข้มแข็งขึ้นได้ต่อไป
2. ข้อเสนอแนะ แนวทางแก้ปัญหาการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของ SMEs
ภาครัฐควรเร่งแก้ปัญหานี้ โดยใช้นโยบายหรือมาตรการภาครัฐอย่างเข้มข้นในการผลักดันความร่วมมือปรับปรุงทั้ง 3 ฝ่าย ทั้งจากภาครัฐเอง ผู้ประกอบการ SMEs และธนาคารพาณิชย์ไทยรวมถึงสถาบันการเงินที่เป็น NON BANK โดยต้องมีมาตรการส่งเสริมให้แต้มต่อ SMEs ที่เข้าระบบ เพื่อให้ผู้ประกอบการ SMEs เองพัฒนาตนเองให้มีระบบการเก็บข้อมูลทางการเงิน มีการจัดทำบัญชีที่ถูกต้อง และไม่มีการปิดบังข้อมูลเพื่อหลีกเลี่ยงภาษีเพื่อให้สามารถเข้าถึงโครงการเงินอุดหนุนของภาครัฐ รวมถึงเงินกู้จากธนาคารได้ง่ายขึ้น โดยในส่วนของธนาคารภาครัฐควรเริ่มต้นกระตุ้นจากธนาคารภาครัฐเอง เช่น ธนาคารออมสิน ธนาคารอิสลาม

แห่งประเทศไทย ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs Bank) ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้า (EXIM Bank) เป็นต้น รวมถึงหน่วยงานบสย. ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ภาครัฐจัดตั้งขึ้นเพื่อแก้ปัญหาการขาดหลักทรัพย์ค้ำประกันให้กับ SMEs และควรขอความร่วมมือไปยังจากธนาคารพาณิชย์ในภาคเอกชนที่มีความแข็งแกร่งทางการเงินสูงมากกว่า มาร่วมมือช่วยกัน หาวิธีการเข้าใจลูกค้า SMEs ให้ได้มากขึ้น เพื่อออกแบบวิธีการพิจารณาสินเชื่อในรูปแบบใหม่ ที่จะช่วยปล่อยสินเชื่อได้มากขึ้นกว่าเดิมบนพื้นฐานการปิดความเสี่ยงตามเกณฑ์ที่ธนาคารเองก็ยอมรับได้

ทั้งนี้ หากภาครัฐเร่งแก้ปัญหา 2 เรื่องนี้อย่างจริงจัง จะก่อให้เกิดประโยชน์ช่วยการส่งเสริมพัฒนา SMEs ไทยให้แข็งแกร่งสามารถปรับตัวได้ทันต่อสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้การประกอบธุรกิจ SMEs มีประสิทธิภาพ สามารถแข่งขันในตลาดได้ และสามารถสร้างผลผลิตภาพเพื่อเป็นกลไกหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยให้ดีขึ้นได้ตามเป้าหมาย อย่างยั่งยืนต่อไป

3. ข้อเสนอแนะ แนวทางแก้ปัญหาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยังไม่สามารถปรับตัว หรือใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาได้ทันกับสภาพสินค้าจากต่างประเทศ

หน่วยงานภาครัฐควรออกมาให้บริการ แนะนำ และสนับสนุนให้เกิดการพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาสินค้าวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอย่างจริงจัง ภาครัฐควรปรับจากเชิงรับรอ SMEs มาปรึกษาหรือยื่นจดนวัตกรรม เปลี่ยนเป็นลงพื้นที่พบ SMEs แนะนำและสนับสนุนนวัตกรรมแบบเชิงรุกถึงพื้นที่

References

- Allen, K. R. (2006). *Launching new ventures: An entrepreneurial approach* (4th ed.). Houghton Mifflin.
- Amnatwipavee, S. (2020). Government policy to promote small and medium enterprises to be sustainable. *Journal of Administrative and Management Innovation*, 8(3), 56-66.
- Amnatwipavee, S. (2023). The integration of government policy implementation in sustainability of small and medium-sized enterprises development. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 13(1), 271-282.
- Awae, K. (2017). *Problems of business operation and needs for government supports among small and medium enterprises of gemstones in Chanthaburi Province* [Master's thesis, Burapha University].
- Boontanasub, T. (2024, June 24). *Director of SME Knowledge and Service System Department* [Personal interview].

- Department of Business Development. (2023, November 8). *Statistics of business going out of business*. <https://www.dbd.go.th/news/184261266>
- Heure, A., & Liñán, F. (2013). Testing alternative measures of subjective norms in entrepreneurial intention models. *International Journal of Entrepreneurship and Small Business*, 19(1), 35-50.
- Kasikorn Research Center. (2020). *Economic analysis*.
<https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-social-media/Pages/Challenges-SME-Businesses.aspx>
- Lekmat, L., & Intaragasam, P. (2019). Potential development guidelines of SMEs. *University of the Thai Chamber of Commerce Journal Humanities and Social Sciences*, 39(2), 104-122.
- Maireang, K. (2020). Administration innovation model for small and medium enterprises. *Journal of Social Science and Buddhist Anthropology*, 5(2), 255-269.
- Office of Small and Medium Enterprise Promotion. (2017). *Report the situation of SMEs*.
<http://www.sme.go.th/>
- Office of Small and Medium Enterprise Promotion. (2020). *Report the situation of SMEs*.
<http://www.sme.go.th/>
- Office of Small and Medium Enterprise Promotion. (2021). *Report the situation of SMEs*.
<http://www.sme.go.th/>
- Office of Small and Medium Enterprise Promotion. (2022). *Report the situation of SMEs*.
<http://www.sme.go.th/>
- Pattarabanjird, S. (2016). Financial liquidity management for SMEs entrepreneurs in world economic crisis. *MBA-KKU Journal*, 9(1), 281-303.
- Pickel, H. B., & Abrahamson, R. L. (1989). *Small business management* (4th ed.). John Wiley & Sons.
- Pongnairat, K., & Wiroonrath, B. (2019). A model of Chinese government promotion towards business investment of Chinese investors in Thailand. *Journal of Politics, Administration and Law*, 12(3), 280-294.
- Prasanpanid, V. (2024, June 24). *Assistant director* [Personal interview].

- Rojanapanich, A. (2024). Qualitative characteristics of useful financial information increasing competitive advantages in small and medium enterprises (SMEs) in Bangkok. *Journal of Innovation and Management SSRU*, 9(1), 23-36.
- Sareebut, S., Likitapiwat, T., & Thawesaengskulthai, N. (2018). The recovery of SME business among the group of entrepreneurs with declining growth (turnaround). *RMUTT Global Business and Economics Review*, 13(2), 79-99.
- Surintaraseree, D., Kaewkuekool, S., & Vejpas, S. (2020). Taxation rights and benefits for small and medium enterprises. *Academic Journal of Buriram Rajabhat University*, 12(2), 115-129.
- Thailand Development Research Institute. (2021). <https://tdri.or.th/en/>
- Tunsri, K., Wiriyaakitja, A., & Jangkrajarn, V. (2014). Financial access for small and medium enterprises (SMEs) in the northeastern region. *University of the Thai Chamber of Commerce Journal*, 34(3), 1-19.
- Vatinchai, S., & Charoenporn, C. (2023). The condition affected accessibility of e-bidding between government sector and state enterprises (SME) in category of manufacturing business. *Journal of Educational Innovation and Research*, 7(2), 513-526.
- Wongwijit, W., & Porananond, D. (2022). Problems and obstacles of small and medium enterprises (SMEs) promotion projects in the textile and garment industry. *Journal for Strategy and Enterprise Competitiveness*, 1(3), 66-77.